

Vad säger de senaste avgörandena från Högsta domstolen om fel i entreprenad?

Att en entreprenör ska avhjälpa fel i hans entreprenadarbeten är inte särskilt kontroversiellt. Regelverket om förutsättningarna och innebörden av detta ansvar, främst kap 5 § 17 i AB 04 och ABT 06, har däremot haft en del otydligheter. Högsta domstolen har i ett avgörande från 2014 förklarat förutsättningarna för skadestånd när fel inte blir avhjälpta. I år har Högsta domstolen kommit med avgörande om möjligheten att tvinga en entreprenör att utföra arbete under pågående entreprenad, och under sommaren kom ett avgörande om vad som gäller för åtkomst- och återställningsarbeten. Foyen sammanfattar dessa kompletteringar och förtydliganden om felavhjälpande.

Reglerna om felavhjälpande är egentligen inte särskilt komplicerade. En entreprenör ska avhjälpa fel utan dröjsmål, men senast inom två månader, efter att antingen ha fått del av ett besiktningsutlåtande eller skriftlig felunderrättelse (reklamation) från beställaren. Skulle entreprenören sedan inte avhjälpa fel i tid får beställaren själv ombesörja avhjälpandet och då på entreprenörens bekostnad. Detta är i sammanfattning vad som följer av kap 5 § 17 i AB 04 och ABT 06. Genom de senaste årens avgöranden från Högsta domstolen om felavhjälpande har dessa regler förtydligats och man kan nu inte bara titta på kap 5 § 17 för att få klart för sig vad som gäller.

Som bakgrund till det första "tillägget" var det under lång tid en klassisk entreprenadrättslig frågeställning om vad som egentligen gäller ifall en beställare till exempel inte har råd att avhjälpa fel i entreprenad, vilket framstår som en förutsättning för ersättning från entreprenören enligt ordalydelsen i kap 5 § 17. Finns det trots detta någon möjlighet att kräva ersättning från en entreprenör när felet ännu inte är avhjälpt? I en dom från slutet av år 2014 fastställde Högsta domstolen att beställaren inte måste avhjälpa felet – om så inte skett har beställaren i stället rätt till skadestånd från entreprenören utifrån den beräknade avhjälpandekostnaden. Skadestånd är alltså numera fastställt som en kompletterande påföljd i förhållande till vad som står i kap 5 § 17.

En annan fråga är den om en beställare kan tvinga en entreprenör att under pågående entreprenad utföra olika arbeten, såsom avhjälpande av fel eller överhuvudtaget slutföra oavslutade arbeten. En sådan situation hamnade på Högsta domstolens bord och avgjordes den 27 mars 2018.

Som en bakgrund till avgörandet så tar en vanlig domstolsprocess förhållandevis lång tid. Det är i praktiken inget alternativ att vänta med att färdigställa en entreprenad fram till dess att en domstolsprövning genomförts. För att komma runt detta praktiska problem försökte beställaren i detta fall att väcka talan om en så kallad säkerhetsåtgärd, vilket är en speciell sorts talan i domstol avsedd för bland annat snabb hantering av frågor som inte kan anstå under den tid en vanlig domstolsprocess pågår. Beställaren ville att domstolen genom vitesföreläggande skulle tvinga entreprenören att utföra arbete som entreprenören inte tyckte att entreprenören var skyldig att utföra.

Högsta domstolen påpekar här att det inte skulle vara lämpligt att tvinga en entreprenör att utföra arbete i avvaktan på fortsatt rättslig prövning, bland annat eftersom utfört arbete inte kan göras ogjort om entreprenören i slutändan skulle få rätt. Högsta domstolen nämner också att det inte går att lämna ett tydligt besked om vad entreprenören ska göra för att undvika vite, eftersom beställare och entreprenör inte var ense om vad entreprenören var skyldig att göra.

Entreprenadfel kan avse att ett visst utförande är felaktigt och alltså behöver göras om eller att ett visst arbete inte genomförts eller slutförts. Med detta avgörande kan man konstatera att det i praktiken inte finns något sätt att tvinga en entreprenör att avhjälpa entreprenadfel under pågående entreprenad.

Om en entreprenör vägrar att utföra visst arbete eller felavhjälpande för att han inte anser sig skyldig till detta måste alltså beställaren själv se till att arbetet blir genomfört.

Den senaste entreprenadfrågan som Högsta domstolen angripit är om felavhjälpande innefattar arbeten för lokalisering, åtkomst och återställande. Avgörandet kom den 17 juli 2018 och det specifika fallet gällande en rörentreprenad, med rör som hade gjutits in av en annan entreprenör. När misstanke om fel uppkom menade rörentreprenören att avhjälpandeskyldigheten bara gällde hans egen entreprenad och att felavhjälpandet inte kunde omfatta ingrepp i annan entreprenörs arbeten.

Högsta domstolen gick här på beställarens linje och konstaterade att en entreprenör själv är skyldig att utföra allt arbete som krävs för att komma rätt till fel i hans arbete. Sådana arbeten är alltså inte att betrakta som skada, vilket bland annat innebär att begränsningsregler för skadeståndsskyldighet inte kan tillämpas. Avhjälpandeansvaret enligt kap 5 § 17 omfattar alltså eventuella åtkomst- och återställningsarbeten, även om de ligger utanför underentreprenörens entreprenad och egna kompetens.

Avgörandet får sägas vara tufft mot framförallt underentreprenörer, som kan få väldigt långtgående ansvar vid fel i deras arbeten. Det är nog få underentreprenörer som har räknat med sådan riskexponering och det kan med detta avgörande vara lägligt att bland annat se över vilket försäkringsskydd man har som underentreprenör.

Avgörandet kan också ses som ett nytt exempel på hur Högsta domstolen tolkar centrala regler i AB 04 och ABT 06 på annat sätt än vad som varit den allmänt rådande uppfattningen bland entreprenadjurister. Det återstår att se på vad sätt de olika klargörandena från Högsta domstolen påverkar utformningen av nästa generation av AB och ABT.

Richard Sahlberg, delägare på Foyen Advokatfirma

richard.sahlberg@foyen.se

Erik Jagbrant, biträdande jurist på Foyen Advokatfirma

erik.jagbrant@foyen.se

Not: De omnämnda avgörandena är i tur och ordning NJA 2014 s. 960, Högsta domstolens beslut den 27 mars 2018 i mål nr Ö 5657-17 och Högsta domstolens beslut den 17 juli 2018 i mål nr Ö 4965-17.

Som medlem i SBR har du tillgång till 15 minuters fri rådgivning hos Foyen Advokatfirma.

Rådgivningen når du på 08-506 184 00.